

RESURSĂ EDUCĂȚIONALĂ DESCHISĂ

**ACTIVITĂȚI PENTRU PREVENIREA ȘI
COMBATEREA VIOLENȚEI ÎN MEDIUL
ȘCOLAR**

Consilier școlar, prof. Olariu Anca Mirabela, CJRAE Hunedoara - Liceul Tehnologic „Ovid Densusianu” Călan

Decembrie 2023

Violența este o problemă actuală a societății noastre, având impact asupra actului educațional desfășurat într-un cadru instituționalizat. Școala însăși poate reprezenta o sursă a unor forme de violență, ea reprezintă un loc unde elevii se instruiesc, învață. Dar este și un loc unde se stabilesc relații, se promovează modele, valori, se creează condiții pentru dezvoltarea cognitivă, afectivă și morală a copilului.

Prin aceste activități, urmărim formarea comportamentelor prosoziale, abilităților și deprinderilor de dezvoltare și menținere a relațiilor interpersonale sănătoase la elevi.

Redăm mai jos câteva exerciții care ar putea fi desfășurate în activități cu tematica prevenirii și combaterii fenomenului de violență în școală:

1. INIMA MOTOTOLITĂ

Obiectiv: Sensibilizarea elevilor în ceea ce privește consecințele emoționale negative ale violenței asupra victimelor .

Durata: 50 minute

Metode: brainstorming, lectură, joc didactic, dezbateri, problematizare

Materiale: coli A4, markere, post-it-uri

Scenariul activității: Cadrul didactic citește povestea „Două ulcioare”, (Anexa 1) după care elevii sunt rugați să își exprime părerea referitoare la morala acestui text, fiind ghidați către următoarea concluzie: fiecare dintre noi avem atât calități cât și defecte care ne fac unici, deosebiți și fac ca viața împreună să fie mult mai interesantă și este foarte important să nu ne judecăm în funcție de acestea, ci să ne respectăm reciproc. Apoi elevii primesc post-it-uri pe care, în perechi, trebuie să noteze ce cred ei că simte un copil care este victimă a violenței. Post-it-urile sunt citite și lipite pe tablă formând o inimă (cu ajutorul unui contur desenat în prealabil). Individual, pe o coală A4, elevii sunt rugați să deseneze o inimă pe care ulterior să o decoreze cât mai frumos și în interiorul căreia să scrie numele celor mai dragi persoane.

La finalizarea desenului elevilor li se solicită să mototolească foaia de hârtie însă fără a o rupe. După ce fiecare elev a transformat coala de hârtie într-un ghemotoc, sunt rugați să desfacă hârtia și să încerce să o îndrepte la loc, astfel încât să nu mai existe nicio cută. Acest lucru nefiind posibil, elevilor li se cere să își exprime punctul de vedere referitor la însemnătatea acestei activități. Se va concluziona faptul că, rănilor emoționale provocate de violență/bullying (cele care apar și pe post-it-urile afișate pe tablă), sunt foarte adânci și chiar dacă aparent victimele trec peste aceste momente, suferința emoțională persistă pentru foarte mult timp, uneori chiar pentru totdeauna. La final, elevii sunt rugați să scrie pe tablă, în interiorul inimii, un cuvânt care să exprime o acțiune

sau o valoare morală (exemplu: prietenie, empatie, acceptare, generozitate) ce poate să contribuie la prevenirea violenței/bullyingului.

Anexa 1:

Două ulcioare

O femeie bătrână din China avea două vase mari pe care le atârna de cele două capete ale unui băț și le căra pe după gât. Un vas era perfect și tot timpul aducea întreaga cantitate de apă. Celălalt vas era crăpat și la sfârșitul lungului drum ce ducea de la izvor până acasă ajungea doar cu jumătate din cantitatea de apă. Timp de doi ani asta se întâmpla zilnic: femeia aducea doar un vas și jumătate de apă. Dar bietului vas crăpat îi era atât de rușine de imperfecțiunea sa și se simțea atât de rău că nu putea face decât jumătate din munca pentru care fusese menit!

Într-o zi, ulciorul i-a vorbit femeii lângă izvor:

– Mă simt atât de rușinat pentru că această crăpătură face ca apa să se scurgă pe tot drumul până acasă!

Bătrâna a zâmbit și i-a spus:

– Ai observat că pe partea ta de drum sunt flori însă pe cealaltă nu? Asta pentru că am știut defectul tău și am plantat semințe de flori pe partea ta de potecă și, în fiecare zi, în timp ce ne întoarcem, tu le uzi. De doi ani culeg aceste flori și decorez casa cu ele. Dacă nu ai fi fost așa, n-ar mai exista aceste frumuseți care înprospătează casa. Apoi, adăugă:

– Fiecare dintre noi avem defectul nostru unic. Însă, crăpăturile și defectele ne fac viața împreună atât de interesantă!

2. UȘI ÎNCĂTUȘATE, UȘI DESCĂTUȘATE

Elevii primesc câte un lacăt (postit-colorat pe care au desenat un lacăt) și sunt invitați să-și imagineze cum ar fi viața lor dacă ar aparține unei familii în care ar fi prezente acte de violență. Pe un panou 1m x 2m a fost desenată o ușă închisă pe care elevii vor lipi lacătele cu ideile exprimate. Apoi, aceștia primesc o cheie-postit pe care notează câteva soluții care ar putea descătușa tensiunile familiale, alăturându-le lacătelor cu situațiile- problemă și prezentându-le în fața tuturor participanților.

3. TERMOMETRUL ÎNCREDERII

Obiectiv: consolidarea încrederii în propria persoană prin recunoașterea comportamentelor de risc și formularea unui răspuns adecvat

Durata: 35 minute;

Metode: jocul de rol, conversația, problematizarea.

Materiale: foi de flipchart, markere;

Scenariul activității: Termometrul încrederii este un exercițiu de grup care ajută la întărirea încrederii interpersonale. Exercițiul se desfășoară astfel:

1. Se aliniază participanții în linie dreaptă rezemați de un perete și înaintează pe măsură ce răspund la afirmațiile enunțate de profesor.
2. Se prezintă elevilor câteva situații reale de viață fiind rugați să înainteze în funcție de gradul de încredere pe care îl au în fiecare situație, făcând fie un pas de pitic, un pas de uriaș, existând și opțiunea de a rămâne pe loc în cazul în care elevul nu are încredere în persoana respectivă sau în situația descrisă.
3. Se discută apoi opțiunile elevilor, aducând argumente pro/contra și se exemplifică modalități de formulare asertive ale refuzului.
4. Elevii pot nota răspunsurile pe coala de flipchart în vederea afișării acesteia, astfel încât, să poată revedea răspunsurile și pentru alte situații în care au nevoie să formuleze un refuz.

Exemple de situații: • Un prieten îți cere să îi împrumuți bani; • Un prieten te leagă la ochi și îți cere să mergi într-un loc necunoscut; • Un necunoscut te invită să luați prânzul împreună.

Prin exersarea răspunsurilor acceptate social, se generează noi modele de răspunsuri pentru situațiile dificile ce pot apărea în mediul școlar sau social.

4. EMPATIZEZ CU TINE

Obiective : Însușirea comunicării asertive. Creșterea coeziunii grupului. Dezvoltarea capacităților empatice.

Durata : 40-50 minute

Metode : Lucrul în perechi, explicația, jocul de rol

Materiale : fișe de lucru ce cuprind scenarii de tip conflictual, clopoțel.

Scenariul activității: 1. Elevii sunt împărțiți în perechi. Fiecare pereche primește un scenariu de lucru (o situație conflictuală care trebuie rezolvată folosind limbajul responsabilității). 2. Profesorul descrie modul de formulare a mesajelor la persoana I (accentul cade pe ceea ce simte persoana care se exprimă) precum și avantajele sale: - este o comunicare directă, deschisă, onestă; - este o comunicare bazată pe adevăr; - se realizează transmiterea atât a sentimentelor pozitive, cât și a situațiilor care ne deranjează; - emoțiile sunt comunicate fără a învinovăți; - acest tip de comunicare stimulează atitudini pozitive din partea interlocutorului; Profesorul prezintă un model de folosire a limbajului responsabilității: - „Sunt întristat și nemulțumit (emoția), pentru că nu m-am simțit respectat, vorbindu-mi pe acest ton (comportamentul). Cred că asta o să mă îndepărteze puțin de tine.” (consecința). 3. Fiecare pereche trebuie să găsească în aprox.5 minute o replică asertivă (după modelul limbajului reponsabilității) pentru scenariul conflictual primit. 4. După 5

minute, profesorul sună din clopoțel, iar perechile formate anterior primesc sarcina de a pune în scenă (joc de rol), în fața clasei, ceea ce a conceput fiecare pereche. 5. După ce prezintă ultima pereche, profesorul roagă elevii să-și schimbe rolurile. 6. La sfârșit, sunt rugați să-și exprime emoția trăită în fiecare rol (atât în cel de agresor cât și în cel de victimă) să găsească similarități sau diferențe, acestea vor fi exprimate verbal în fața clasei pe bază de voluntariat.

5. CERCUL COMPLIMENTELOR

Obiective: Crearea unei atmosfere de siguranță și încredere în clasa de elevi, prin interacțiune, cooperare, intercunoaștere și intercomunicare.

Durata: 10-20 minute (depinde de numărul elevilor) din clasă

Scenariul activității: Elevii stau așezați într –un cerc, iar „receptorul” complimentelor se află în mijlocul acestui cerc. Fiecare dintre persoanele participante se ridică de pe scaun și adresează un compliment sincer celui aflat în centrul cercului. Receptorul complimentelor trebuie să aibă doar una dintre următoarele reacții: să zâmbească ori să le adreseze un “mulțumesc”. După ce fiecare elev a complimentat, rolurile se schimbă. Activitatea durează atât timp cât fiecare elev a trecut prin rolul de receptor. Metoda are avantajul consolidării unei imagini pozitive față de propria persoană a celui care primește complimentele dar și o dezvoltare a ariei pozitive de gândire la celelalte persoane (prin aceea că identifică o latură bună a colegului lor).

Exemple de complimente: *Ești un coleg foarte bun! *Mă ajuți ori de câte ori am nevoie. *Ești foarte inteligent! *Îmi face plăcere să lucrez cu tine.

6. „5 PAȘI” ÎN REZOLVAREA CONFLICTELOR

Obiectiv: Abilitarea elevilor în a utiliza strategiile de rezolvare a conflictelor, de evitare a bullying-ului

Durata: 50 minute

Metode: brainstorming, joc didactic, problematizare

Materiale: coli A4, markere, culori, fișa de lucru

Scenariul activității: 1. Elevii se grupează în echipe de patru sau cinci membri. 2. Coordonatorul activității îi invită pe elevi să reflecteze asupra situațiilor/scenariilor expuse pe bilețele. (Anexa 1) 3. În cadrul grupului mic, elevii oferă soluții de rezolvare a situațiilor problemă prezentate. 4. La nivel de grup mare, elevii vor discuta despre soluțiile identificate.

„5 PAȘI”- în rezolvarea conflictelor: 1. Ignorarea În primul rând, putem ignora comportamentul nepoliticos sau răutăcios. De obicei, persoana care acționează în acest fel caută o reacție. Încercați să nu reacționați și ar trebui să renunțe în curând. 2. Vorbește frumos! Dacă ignorarea nu funcționează, puteți încerca să vorbiți frumos persoanei nepoliticoase. Puteți explica ce nu vă place

și de ce vă supără. 3. Vorbește ferm! Dacă a vorbi frumos nu oprește comportamentul, puteți vorbi ferm persoanei nepoliticoase. Spuneți-le ferm să se oprească și explicați de ce nu vă place comportamentul lor. 4. Îndepărtarea Dacă vorbirea fermă nu funcționează, îndepărtați-vă de persoana nepoliticosă. Puneți o oarecare distanță între voi. 5. Raportarea Pasul final este să vă adresați unui adult. Adultul vă poate ajuta să rezolvați problema

Anexa 1: Scenarii conflictuale

Scenariul 1 Irina nu o lasă pe Nicoleta să participe la jocul ei. Cum ar trebui să reacționeze Nicoleta? Ce ar trebui să-i spună Irinei?

Scenariul 2 Mihai se strâmbă la Andrei. Cum ar trebui să reacționeze Andrei? Ce ar trebui să-i spună lui Mihai?

7. GĂSEȘTE PE CINEVA CARE....

Obiective: Dezvoltarea coeziunii de grup, a comunicării și a interrelaționării. Elevii învață unii de la alții să fie activi, împărtășindu-și ideile.

Durata: 20-30 de minute

Scenariul activității: Fiecare elev se plimbă prin sală și va trebui să găsească o persoană cu care are în comun: a) ceva ce amândoi fac, preferă, gândesc sau simt întotdeauna b) ceva ce amândoi fac, preferă, gândesc sau simt uneori c) ceva ce amândoi nu fac, nu preferă, nu gândesc sau nu simt niciodată. Urmează să se alăture împreună cu partenerul de discuție de la 1 unei alte perechi. Toți cei patru, vor parcurge aceeași pași de la 1 pentru a atinge punctele a), b), c) Apoi, se vor alătura toți patru unei alte echipe de patru persoane. Toți cei 8, vor trece prin aceeași pași de la 1 pentru a atinge punctele a), b), c) astfel încât întreaga clasă a găsit un lucru pe care toți îl fac, prefer, gândesc și simt.

Bibliografie:

1. Constandache P.S., Alexandrescu E., Petrovai D., Strategii de prevenire a violenței în școală, Program pentru reducerea comportamentelor agresive în mediul școlar;
2. Șoitu, L., Hăvărneanu, C., Agresivitatea în școală, Iași: Editura Institutului European, 2001;

3. „Prevenirea violenței în școală – resurse pentru școli și profesori” Ghid pentru profesori, învățători și educatoare, 2015;
4. Ghid pentru cadrele didactice Învățarea prin cooperare, CJRAE Hd, Deva, 2023